

точкове ураження критичних вразливостей ворога, позбавляючи його стратегічних можливостей без повного фізичного знищення [7]. Удар українських дронів по авіабази «Енгельс» 5 грудня 2022 року став історичним прецедентом — першою атакою на ядерну базу рф. Це мало колосальний когнітивний ефект: міф про «ядерну недоторканність» рф та її здатність захистити стратегічні сили було деконструйовано [3].

Аналогічну роль відіграють удари по російських нафтопереробних заводах (НПЗ). Вони переносять війну з екранів телевізорів безпосередньо в економічну та побутову реальність російського населення. Фізичне руйнування паливної інфраструктури в глибокому тилу рф руйнує впевненість у перемозі агресора та паралізує маховик війни, перетворюючи агресію на саморуйнівний процес для кремля [7]. Кожен палаючий НПЗ є наочним доказом неспроможності російської ППО та влади забезпечити безпеку власної інфраструктури, що радикально змінює «картинку світу» всередині росії та на міжнародній арені.

Отже, «енергетично-когнітивний» аспект стратегічної нейтралізації полягає у спроможності України через асиметричний вплив на критичну інфраструктуру агресора (НПЗ, авіабази) нейтралізувати його шантаж. Енергетична безпека в нову еру вимагає розуміння, що інфраструктурний терор не є безкарним, а стратегічна відповідь України ефективно руйнує когнітивні конструкції ворога [8].

Джерела та література

1. Черепанин В. Літаки в голові. *Критика*. 2002. Рік VI, Число 3 (53). С. 12–15. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/litaky-v-holovi> (дата звернення 11.03.2026 р.).

Бабяк М. Зараз ризик ядерної війни найвищий в історії. *Нова Польща*. 22 квітня 2024. URL: <https://novapolshcha.pl/article/zaraz-rizik-yadernoyi-viini-naivishii-v-istoriyi/> (дата звернення 11.03.2026 р.).

2. Schlosser E. Russia's Invasion of Ukraine Has Changed the Nuclear Order Forever. *The Atlantic*. January 2023. URL: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2023/01/russias-invasion-ukraine-war-nuclear-weapon-nato/672727/> (дата звернення 11.03.2026 р.).

3. Основы государственной политики РФ в области ядерного сдерживания (Указ Президента РФ). 2024. URL: https://mid.ru/ru/foreign_policy/international_safety/disarmament/1434131/ (дата звернення 11.03.2026 р.).

Аналіз дезінформаційних повідомлень (Жовтень 2022). *Центр протидії дезінформації*. URL: <https://ppl.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/Жовтень-2022-рік.pdf> (дата звернення 11.03.2026 р.).

Секція 5. ІНФОРМАЦІЙНА ТА СОЦІОКОМУНІКАТИВНА СКЛАДОВА ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ ТА ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ

UDC: 330.16:355.01

Kovbasa V., Ph.D. (Econ.)

Kyiv Vadym Hetman National Economic University, Ukraine

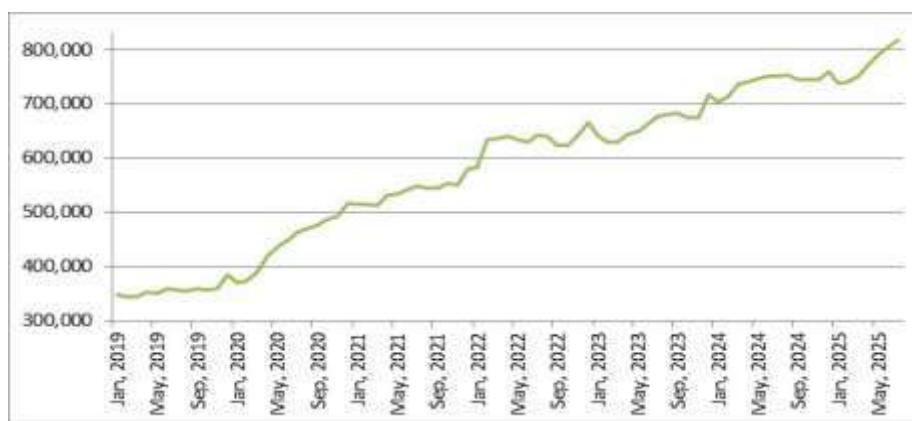
IMPACT OF INFORMATION FLOWS ON INDIVIDUAL ECONOMIC BEHAVIOR DURING GEOPOLITICAL CRISES: MODERN UKRAINIAN CONTEXT

Abstract. *This paper examines the influence of information flows on the economic behavior during Ukraine's full-scale invasion. Taking into account contemporary uncertainty, information shocks cause rapid as well as panic-driven responses, which include increased cash and foreign currency demand. Modern information channels often trigger behavioral contagion through information cascades, availability heuristic, and loss aversion. The country experiences a steady increase in cash circulation alongside with growing deposits, indicating a complex behavioral dynamics.*

Keywords: *information flows impact, individual economic behavior, geopolitical crises, wartime economy, stress-driven behavior.*

The war in Ukraine, and especially its full-scale invasion period creates significant psychological stress for individuals, which affects their decision-making patterns. The value of information grows as people are in a state of uncertainty during the martial law period and they need recent information for survival. As a result, information flows trigger changes in economic behavior in crisis conditions.

Sudden negative news often leads to the panic reactions. When people understand that such news may influence an economic situation in the country they react very fast. Historically Ukrainians suffered significantly in terms of economy during the dissolution of the USSR and that situation fostered distrust toward the banking system and need to convert their savings into foreign currency, which is preferably the US dollar, and to stock up on non-perishable food. This was clearly observed during the beginning of the full-scale invasion, when a significant number of individuals gathered around the currency exchange kiosks to buy foreign currency. Nevertheless, the officially reported volumes of foreign currency exchange significantly dropped from UAH 39.8 bil. in February 2022 to UAH 2.1 bil. in March 2022 [1] due to the exchange restrictions implemented by the state and rapid emigration of significant part of inhabitants. At the same time it is important to mention that significant growth of cash in circulation started in March, 2020 since the quarantine period of SARS CoV-2 pandemic and continued its growth during the full-scale invasion (see pic. 1). The main drivers of increased cash circulation include risks to the banking system, blackout-related disruptions, and existing distrust. The first risk was significantly mitigated by the government by the introduced initiatives in the beginning of the full-scale invasion: exchange rate fixation, cross-border currency operations restrictions, limits for internal purchases of the foreign currency, liquidity support to banks, full deposit guarantees by the Deposit Guarantee Fund of Ukraine, cash circulation support.

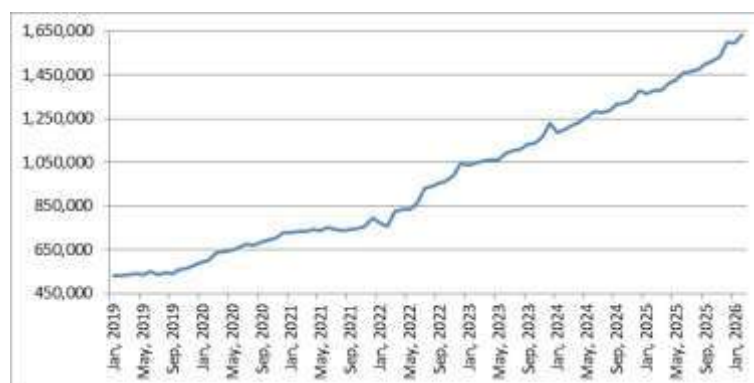

Picture 1. Hryvnia money supply M0 in Ukraine 2019-2025, UAH mil [2]

Currently, financial behavior of people is more often caused by the decentralized digital information channels rather than by official channels. Thus, main economic decisions are influenced by these channels, for example, Telegram, Facebook, X, online media, news aggregators. They differ by speed of the information spread, which causes rapid unconfirmed rumors circulation, lack of time to check the information, herd effect (if everyone writes this then it is true). The reaction begins to be more widespread causing the information cascade phenomenon, when individuals make decisions by disregarding their own private information. The availability heuristic effect also plays a significant role which refers to the tendency of people to assess probabilities based on their ability to recall it. Economic agents also tend to loss aversion, as losses feel worse than the same gains feel good. All these effects facilitated demand for cash during the later periods of the full-scale invasion.

It is interesting that despite all these negative effects distrust to the banking system decreases among some share of Ukrainians, while the deposits volumes rise steadily (see pic. 2). It was also

caused by non-cash payments to military personnel and the increasing convenience of digital banking.

Picture 2. Households deposits volumes 2019-2026, UAH mil. Equivalent [1]

While the current inflation rate has played a significant role in shaping the monetary situation described above, it is not sufficient on its own to explain it fully.

Modern economic behavior of individuals during the modern Ukrainian crisis is shaped by information flows alongside economic fundamentals. Country's economy experiences both increased demand for liquidity and foreign currency. The growing role of aforementioned digital information channels significantly accelerates the spread of information, reducing the time available for rational decision-making. Behavioral phenomena such as information cascades, availability heuristic, and loss aversion intensify these effects within the existing uncertainty.

Empirical evidence demonstrates a complex behavioral response to these information shocks: while demand for cash increases household deposits continue to grow, revealing the coexistence of distrust and confidence in the banking system. At the same time different initiatives by the state authorities helped to stabilize the financial system, nevertheless, they could not fully offset behavior driven by information shocks. As a result, information has become a key variable shaping the financial situation, revealing the critical role of effective communication during the geopolitical crises.

References

1. Статистика. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (Accessed 12 April 2026).
2. Індикатори грошово-кредитного ринку. Офіційний веб-сайт Національної асоціації банків України. URL: <https://nabu.ua/ua/indikatori-groshovo-kreditnogo-rinku-2.html> (Accessed 12 April 2026).

УДК 338.436:664:339.923(4-672ЄС)

Андрушків Б., Заслужений діяч науки і техніки України, д. екон. наук, проф.; Кирич Н., д. екон. наук, проф.; Габрусєва Н., доктор філософії у галузі Освіта/Педагогіка, доц.; Боярчук Н.; Якимук П.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

Науково-публіцистичні висновки за темою дослідження особливостей розвитку трансформаційних процесів в системі агропромислового виробництва

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙ В АДАПТАЦІЇ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ВИМОГ І СТАНДАРТИВ ЄС

Анотація. У статті зроблено спробу розкрити окремі напрями та особливості проведення реформ, зокрема у переробній промисловості (зерновому господарстві) та у безпосередньому зв'язку з структурними підрозділами агропромислового комплексу (АПК), в т.ч. в умовах об'єднаних територіальних громад. На сучасному етапі вони полягають, в першу чергу, в організації повноцінного інформування переробних підприємств, про нові,